

УДК

ТРАНСПЛАНТАЦІЯ НИРОК: ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ, СТАН ПИТАННЯ СЬОГОДНІ

С.Г. ШЕВЧУК, О.А. БИЧКОВ, М.Л. ДЕЛІКАТНИЙ, Т.Г. ОСТАШЕВСЬКА

Кафедра пропедевтики внутрішньої медицини №2
Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, Київ

Резюме.

Мета роботи - ретроспективний аналіз історії трансплантації нирки та внесок України в розвиток світової трансплантології. **Матеріали і методи:** нами було проведено ретроспективний аналіз матеріалів які містять дані стосовно історії трансплантації нирки та першопрохідців в даній галузі медицини. **Результати та обговорення:** Незважаючи на те, що Україна була однією з перших країн, в якій проводилися операції з пересадки органів, сьогодні наша країна знаходиться в аутсайдерах в цій галузі медицини. Щорічно на трансплантацію нирки чекають 4 тисячі осіб - пр отримують у кращому разі 100. Причина цього - в Україні не створено законодавчу базу, яка могла б урегулювати процес трансплантології. Основні проблемні моменти які затримують розвиток цієї галузі виходять із статті 16 закону України про презумпцію незгоди. **Висновки:** З огляду на потенціал, винахідливість і кваліфікацію нашого медичного персонала, а також статистику пацієнтів які потребують негайної трансплантації органів, ми не маємо морального права знехтувати галуззю медицини в якій колись були першопрохідцями і яка, дуже часто, є єдиною мірою в порятунку життя людини.

Ключові слова:

трансплантація нирки, хронічна ниркова недостатність, донорство, презумпція незгоди.

ВСТУП

За останні десятиріччя проблеми нефрології зростають, так в Україні, і в усьому світі кожен день медицина стикається з такими важкими захворюваннями як: хронічний гломерулонефрит, хронічний пієлонефрит, хронічна ниркова недостатність, полікістоз нирок де єдиним методом лікування є - трансплантація нирки, тому питання трансплантології в медицині завжди було і є актуальним, особливо гостро це питання стало для України сьогодні.

Мета роботи - ретроспективний аналіз історії трансплантації нирки та внесок України в розвиток світової трансплантології.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ

Нами було проведено ретроспективний аналіз матеріалів які містять дані стосовно історії трансплантації нирки та першопрохідців в даній галузі медицини.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Незважаючи на те, що Україна була однією з перших країн, в якій проводилися операції з пересадки органів, сьогодні наша країна знаходиться в аутсайдерах в цій галузі медицини. Щорічно трансплантації серця потребує 2 тисячі українців - не виконується жодної пересадки, пересадку нирки чекають 4 тисячі осіб на рік - отримують у кращому разі 100, пересадці печінки потребує 2-2,5 тисячі хворих - отримують лише 30-40 пацієнтів [1].

Трансплантологія нирки, здавалося б, досить молода галузь медицини, але вона бере свої витoki ще з початку 19 століття. Так одні з перших спроб пересадити нирку було зроблено в 1902 році в Австрії вченим-хірургом Е. Ульманом, який старанно працював над технологією судинного шва, представив на раді королівського товариства хірургів козу якій була пересаджена нирка собаки, але вже через три тижні відбулося відторгнення органу, причини якого в той час ще не могли бути встановлені [1].

Приблизно в цей же час (1910-1912 рр.) Американці почали свої перші спроби трансплантації нирки, так в Нью-Йорку А. Каррель під час незалежного наукового дослідження по застосуванню судинних швів здійснив кілька успішних операцій по пересадці нирок на тваринах і довів можливість зшивання швів і повне відновлення кровообігу в пришитому органі. За це відкриття в медицині А. Каррель був удостоєний Нобелівської премії. Технічні складності з пересадки нирки були вирішені, але ось проблеми відторгнення як і раніше залишалися невирішеними до середини 19 століття і тільки після виходу робіт в 1943 р Пітера Медавар в області тканинної імунології та тканинної сумісності дозволило зробити перші спроби істинно науково обґрунтованих трансплантацій. В 1954 році була проведена перша успішна операція з пересадки нирки хірургом Д. Мюрреєм. Донорська нирка була взята у брата-близнюка, і хворий прожив після операції ще

двадцять років, зберігаючи при цьому соціальну активність. Але це була пересадка від кровного родича, яка не в змозі була вирішити проблеми донорства. У зв'язку з цим почали проводитися глобальні дослідження в галузі вивчення імунокomпетентних клітин. Також в історії трансплантології потрібно відзначити Швейцарію де в 1972 р. Ж. Ф. Боррель відкрив селективний імуносупресант циклоспорин А, який дозволив проводити ефективну і безпечну профілактику відторгнення органів [2].

Не дивлячись на те в якій ситуації зараз перебуває галузь трансплантології України, потрібно зазначити, що саме Україна була першою країною в якій проводилася спроба пересадити нирку людині. У 1924 році відбувся історичний факт пересадки нирки кози людині в Україні. Операцію провів знаменитий хірург В. Ф. Войно-Ясенецький (святитель Лука) в умовах сибірського заслання. Наступна знаменна подія в галузі трансплантології нирки відбулася в 1933 році в Харкові де Ю. Ю. Вороний вперше в світі здійснив спробу трансплантації нирки від людини людині. Він пересадив нирку від трупа 60-річного чоловіка, який помер 6 годинами раніше, молодій жінці 26 років, яка з суїцидальними цілями прийняла хлорид ртуті. Нирка була трансплантована як тимчасовий захід на період ануричної фази гострої ниркової недостатності в ділянку стегна пацієнтки. На жаль, ніде документально цей факт не зафіксований, але відомо, що операція здійснена була в Харкові. Ю. Вороний провів п'ять подібних операцій і всі вони мали однаковий результат [3, 4]. На той час головною проблемою трансплантології була нестача знань з імунології, що і загальмувало розвиток галузі більш ніж на тридцять років.

В газузі трансплантології України складається парадокс, ми країна, яка одна з перших провела трупну трансплантацію нирки від людини до людини, у нас є висококваліфікований персонал який навчений і готовий проводити операції по пересадці органів, у нас щорічно помирають пацієнти які так і не дочекалися свого органу, ми витрачаємо колосальні кошти в зарубіжних клініках на порятунок поодиноких пацієнтів, яких би цілком вистачило на порятунок життів сотен і тисяч хворих, проводячи ці операції в Україні. Тому виникає питання - в чому причина такого парадоксу - відповідь дуже проста, в Україні не створено законодавчу базу яка спроможна регулювати процес трансплантології. Основні проблемні моменти які призупиняють розвиток цієї галузі виходять з статті 16 закону України про презумпцію незгоди:

1. Органи можуть бути вилучені з тіла померлого тільки якщо людина за життя чітко висловлювала свою згоду на забір органів і вона документально зафіксована (карта донора,

медична карта, водійські права, посвідчення особи), або, якщо не існує документально зафіксованої згоди померлого, дозвіл на забір органів отримують від його уповноваженого, члена сім'ї. Хто з родичів повинен дати згоду на вилучення органів? Хто з родичів має пріоритет у виявленні згоди? У Законі та інших законодавчих актах відповіді немає.

2. Де отримати інформацію про потенційного трупного донора? Лікарі трансплантаційного центру не можуть бути джерелом інформації. У документах ВООЗ діє керівний принцип «Лікарі, що засвідчує факт смерті потенційного донора, не повинні брати участь безпосередньо у вилученні у нього клітин, тканин або органів або в наступних процедурах пересадки».
3. On-line реєстр потенційних донорів в координаційному центрі з трансплантації, повинен бути основним і єдиним джерелом інформації про трупне донорство. На даний момент такого реєстру в Україні немає.
4. В Україні живе донорство допускається тільки на основі генетичного або правового зв'язку: «Взяття гомотрансплантата (за винятком анатомічних матеріалів, здатних до регенерації) у живого донора допускаються у випадках, коли реципієнт і донор перебувають у шлюбі або є близькими родичами (батько, мати, син, дочка, дід, баба, онук, онука, брат, сестра, дядько, тітка, племінник, племінниця).

ВИСНОВКИ

З огляду на потенціал, винахідливість і кваліфікацію нашого медичного персоналу, а також статистику пацієнтів які потребують негайної трансплантації органів, ми не маємо морального права нехтувати галуззю медицини в якій колись були першопрохідцями і яка, дуже часто, є єдиною мірою в порятунку людини. Трансплантологія це та ніша медицини яку необхідно відновити як законодавчими заходами так і морально-етичною підготовкою соціуму, що в силу моральних, культурних і релігійних переконань може бути каменем спотикання в питанні трансплантології. Слід підготувати населення до зрілості духу: робити необхідні позначки в документах про згоду на взяття органів. Медична спільнота повинна нарешті створити банк даних необхідних органів та відомості про пацієнтів, що потребують трансплантації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Kidney Transplantation / Peter J. Mor // Elsevier - 2016. - Vol 30. P 657-675.
2. Kidney Transplantation, Bioengineering and Regeneration / Hany El-Hennawy, Christian C. Morrill, Giuseppe Orlando, Alan C. Farney // 2017.

- P 491-502 Maintenance Immunosuppression in Kidney Transplantation / Monica Cortinovis, Giuseppe Remuzzi, Norberto Perico // 2016. - P. 259-276
3. Health-Related Quality of Life Outcomes After Kidney Transplantation / Aneesha A. Shetty, Jason A. Wertheim, Zeeshan Butt // 2017. - P. 699-708.
4. Vascular Complications in Renal Transplantation / Junichiro Sageshima, Linda Chen, Gaetano Ciancio, Alberto Pugliese, George W. Burke // 2017. - P. 431-452

РЕЗЮМЕ

ИСТОРИЯ ТРАНСПЛАНТАЦИИ ПОЧКИ

*С.Г. Шевчук, О.А. Бычков, М.Л. Деликатный,
Т.Г. Осташевская*

(Киев)

Цель работы - ретроспективный анализ истории трансплантации почки и вклад Украины в развитие мировой трансплантологии. Материалы и методы: нами был проведен ретроспективный анализ материалов которые содержат данные относительно истории трансплантации почки и пионеров в данной области медицины. Результаты и обсуждение: Несмотря на то, что Украина была одной из первых стран, в которой проводились операции по пересадке органов, сегодня наша страна находится в аутсайдерах в этой области медицины.

Ежегодно трансплантацию почки ждут 4 тысячи человек в год а получают в лучшую случае 100. Причина этого - отсутствие в Украине законодательной базы которая могла бы регулировать процесс трансплантологии. Основные проблемные моменты которые стопорят развитие этой отрасли выходят из ст. 16 закона Украины о презумпции несогласия.

Выводы: Учитывая потенциал, изобретательность и квалификацию нашего медицинского персонала, а также статистику нуждающихся в трансплантации органов, мы не имеем морального права откладывать на будущее отрасль медицины в которой когда-то были первопроходцами и которая, очень часто, является единственной мерой в спасении жизни человека.

SUMMARY

THE HISTORY OF KIDNEY TRANSPLANTATION

*Shevchuk S.G., Bychkov O.A., Delikatnyi M.L.,
Ostashevskaya T.H.*

(Kyiv)

The purpose of the work - is a retrospective analysis of the history of kidney transplantation and Ukraine's contribution to the development of world transplantology. Materials and methods: we conducted a retrospective analysis of the materials that contain data concerning the history of kidney transplantation and pioneers in this field of medicine. Results and Discussion: Despite the fact that Ukraine was one of the first countries in which organ transplant operations were conducted, today our country is an outsider in this field of medicine. Every year, 4,000 people are expected to be transplanted into the kidney. They are obtained about - 100. The reason is inadequacy of the legislative framework in Ukraine that could regulate the process of transplantation. The main problem points that stop the development of this industry come from art. 16 of the law of Ukraine on the presumption of disagreement.

Conclusion: Given the potential, ingenuity and qualifications of our medical staff, as well as the statistics of those who need transplantation, we do not have the moral right to dig the branch of medicine in which once we were first and which, very often, is the only one way to save the person.